

Rajatorpan koulun
Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

31.12.2016

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoituksena on kartoittaa koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta, kirjata asian suhteen jo tehdyt toimenpiteet ja selvittää miten koulu voi toimia lisäksi tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koulussa. Suunnitelma käydään läpi vuosittain ja siihen päivitetään tilanteeseen mahdollisesti tulleet muutokset, koulutukset ja tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät tapahtumat, kartoitukset ja niiden tulokset sekä projektit. Tämä suunnitelma on tehty ottaen huomioon sekä sukupuolten väliseen tasa-arvoon, sekä yhdenvertaisuuteen liittyvät seikat.

Tässä suunnitelmassa tasa-arvolla viitataan sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvään tasa-arvoisuuteen. Koulu on kaikille avoin paikka ja Rajatorpan koulussa pidetään tärkeänä ja arvokkaana sitä, että jokainen koulun oppilas voi tuntea käyvänsä koulua turvallisessa ympäristössä ja tulee hyväksytyksi riippumatta siitä, mitä sukupuolta edustaa tai mikä hänen seksuaalinen suuntautumisensa on. Tasa-arvolaki kieltää oppilaitoksissa tapahtuvan syrjinnän sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella. Tämän lisäksi koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksissa tehdään järjestelmällistä ja suunnitelmallista työtä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi. Oppilaitosten tulee myös ennaltaehkäistä syrjintää sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella. Tämän suunnitelman tarkoitus on taata lain vaatiman järjestelmällisen ja suunnitelmallisen työn toteutuminen Rajatorpan koulussa.

Yhdenvertaisuudesta puhuttaessa tasa-arvon käsite laajenee. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia. Sukupuoli, ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen tai ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, vamma, terveydentila, seksuaalinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy ei saa vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksiin saada erilaisia palveluita tai osallistua koulutukseen. Perusoikeudet kuuluvat ihan jokaiselle ihmiselle, eikä ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eriarvoiseen asemaan. (yhdenvertaisuus.fi; yhdenvertaisuuslaki 6 §.) Yhdenvertaisuuslain (1 §) tarkoitus on edistää yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjintää ja tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa.

Yhdenvertaisuuslaissa (6 §) todetaan, että koulutuksen järjestäjän on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi sekä huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön osa-alueet

Opetuksen järjestäminen

Rajatorpan koulussa opetus järjestetään siten, että jokainen oppilas saa opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Koulussa huolehditaan siitä, että oppilaan oikeus maksuttomaan opetukseen, oppikirjoihin, tarvittaviin työvälineisiin, työaineisiin ja muuhun oppimateriaaleihin sekä oppilashuoltoon ja laissa määriteltyihin opintososiaalisiin etuihin ja palveluihin toteutuu.

Rajatorpan koulussa rakennetaan jatkuvasti turvallista opiskeluympäristöä, jossa oppilailla on hyvä olla. Yhdenvertaisuuslain mukaisesti ketään ei aseteta eriarvoiseen asemaan. Opetuksen järjestämisessä ja toteuttamisessa huolehditaan siitä, että kaikilla on samanlaiset mahdollisuudet koulutukseen. Koulussa pidetään huolta siitä, ettei esimerkiksi älylaitteen tai tietokoneen puute hankaloita tai estä opiskelua ja tehtävien tekemistä. Myös mahdollisten leirikoulujen, retkien ja opintokäyntien suhteen varmistetaan, että jokaisella oppilaalla on mahdollisuus osallistua varallisuudesta huolimatta.

Koulussa opetus järjestetään siten, että opiskeluympäristö sopii jokaiselle oppilaalle huolimatta sukupuolesta tai muista ominaisuuksista. Koulussa jokaiselle annetaan mahdollisuus oppia juuri itselle sopivalla tavalla. Opetus järjestetään sukupuolisensitiivisesti. Sukupuolisensitiivisen opetuksen järjestämisellä tarkoitetaan sitä, että jokaisen oppilaan yksilölliset tarpeet tulevat huomioiduksi ilman, että niihin liitetään sukupuoleen liittyviä ennako-odotuksia tai -käsityksiä. Jokainen oppilas tulee johdatuksella omana itsenään ja yksilönä riippumatta siitä, mitä sukupuolta hän kokee edustavansa.

Opintosuoritusten arviointi

Opintosuoritusten arviointi perustuu valtakunnallisessa, kuntakohtaisessa ja koulukohtaisessa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseen. Oppilaiden ikä- ja kielitaso huomioiden, heitä ohjataan asettamaan omalle oppimiselleen tavoitteita ja arvioimaan niiden

toteutumista. Arvioinnissa ei verrata oppilaiden keskinäisiä suorituksia ja saavutuksia, eikä arviointi koskaan perustu henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja ohjaavaa. Arvioinnissa käytetään erilaisia toimintatapoja ja oppilaalle annetaan jatkuvaa palautetta. Oppilaille annetaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin. Käyttäytyminen arvioidaan aina erikseen, eikä se vaikuta eri oppiaineista saataviin arviointeihin. Oppilaalla ja huoltajalla on aina oikeus saada tietoa siitä, miten arviointiperusteita on sovellettu oppilasta arvioitaessa. Arvosanat annetaan yhdenvertaisin perustein ja koulussa pidetään yllä yhtenäistä arviointikulttuuria.

Elämäkatsomus, vakaumus ja mielipide

Rajatorpan koulussa erilaisiin elämäkatsomuksiin, vakaumuksiin ja mielipiteisiin suhtaudutaan avoimesti ja kunnioittavasti. Erilaisia elämäkatsomuksia ja vakaumuksia pyritään tuomaan esiin koulun arjessa, jotta henkilöstöllä ja oppilailla olisi mahdollisuus tutustua niihin ja tarvittaessa myös rikkoa mahdollisia ennakkoluuloja ja stereotyyppioita. Henkilökunta pyrkii jatkuvasti toiminnallaan ja avoimella keskustelulla rikkomaan mahdollisia vallitsevia ennakkoluuloja ja stereotyyppioita.

Kouluruokailussa erilaiset vakaumukset ja erityisruokavaliot otetaan huomioon. Virallisessa tiedotuksessa ja henkilökunnan antamassa ohjeistuksessa kunnioitetaan erilaisia vakaumuksia ja arvopohjia

Etninen tausta, kansallisuus ja kieli

Rajatorpan koulussa huolehditaan siitä, että tulkkauspalvelut ovat tarvittaessa saatavilla, jotta kodin ja koulun yhteistyötä voidaan toteuttaa huolimatta siitä, mikä oppilaan ja/tai huoltajan äidinkieli on. Arjen viestinnässä huomioidaan, että tärkeät viestit menevät kotiin ymmärrettävässä muodossa. Tässä hyödynnetään esimerkiksi valmiiksi käännettyjä lomakepohjia.

Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon erilaiset ajattelu- ja toimintatavat sekä rakennetaan yhteistä ymmärrystä siitä, miten arki saadaan toimivaksi. Kuunnellaan eri

kulttuureista tulevien toiveita ja tarpeita ja otetaan ne huomioon opetusta suunniteltaessa ja toteutettaessa. Lisäksi otetaan huomioon myös muiden kulttuurien ja uskontojen juhlapäivät sekä niiden merkitys koulun arjessa.

Monikulttuurisuuden käsite nähdään juuri niin moniulotteisena kuin se todellisuudessa on. Monikulttuurisuuden ajatellaan olevan positiivinen ja merkityksellinen resurssi, joka täydentää kokonaisuutta ja on luonnollinen osa koulun arkea. Monimuotoista ja monikulttuurista osaamista pyritään jatkuvasti hyödyntämään osana koulun päivittäistä toimintaa.

Seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetti

Rajatorpan koulussa annetaan tilaa moninaiselle sukupuolen ja sukupuolettomuuden ilmaisemiselle. Jokaisen oman sukupuoli- ja seksuaali-identiteetin pohtimiselle ja kehittymiselle annetaan aikaa ja tukea. Jokaisen seksuaalista suuntautumista kunnioitetaan. Koulussa on sisällä käytössä vessat, joita ei ole merkitty sukupuolimerkinnällä.

Rajatorpan koulussa rakennetaan hyväksyvää, erilaisuutta ja moninaisuutta arvostavaa, avointa ja sallivaa ilmapiiriä jatkuvasti, tietoisesti ja suunnitelmallisesti. Koulussa kannustetaan, tuetaan ja edistetään erilaisten ihmisten kohtaamista ja arvostamista. Tiedotuksessa otetaan huomioon sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus.

Sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta keskustellaan oppitunneilla osana opetusta ja opetussuunnitelmaa. Oppiaineita ei ole määritelty sukupuolen kautta ja kaikilla oppilaille on mahdollisuus osallistua kaikkeen toimintaan sukupuolesta riippumatta. Opetusryhmiä ei koosteta sukupuolisidonnaisesti missään oppiaineessa, eikä sukupuoleen liitetä ennakkoletuksia tai ennakkoluuloja.

Seksuaalinen häirintä ja sen ehkäisy

Rajatorpan koulussa jokaisella oppilaalla ja henkilökunnan jäsenellä on oikeus turvalliseen ja häirinnästä vapaaseen arkeen. Kaikenlainen seksuaalinen häirintä on kiellettyä. Koulussa tiedostetaan se, että seksuaalinen häirintä pitää sisällään monenlaisia erilaisia osa-alueita. Tunne häirinnästä on aina subjektiivinen tunne, joka on ennen kaikkea kokijan

määriteltävissä. Kaikki seksuaaliseen häirintään viittaavat toimet otetaan aina vakavasti ja selvitetään välittömästi.

Oppilaiden kanssa keskustellaan laajasti jokaisen oikeudesta fyysiseen koskemattomuuteen. Oppilaille selvennetään, että jokainen ihminen määrittelee itse sen, kuka ja miten häntä saa koskea. Pidetään huolta siitä, että oppilaat ja henkilökunta tiedostavat seksuaalisen häirinnän eri osa-alueet ja muodot.

Vammaisuus ja terveydentila

Rajatorpan koulussa ketään ei syrjitä vammaisuuden tai terveydentilan vuoksi. Oppilaalla ja henkilökuntaan kuuluvalla on oikeus itse päättää, mitä ja kuinka paljon hän haluaa terveydentilastaan tiedettävän ja kenellä on oikeus annettuun tietoon. Oppilaan huoltajan kanssa sovitaan aina tiedottamisesta.

Koulussa pyritään tekemään kaikki tarvittavat erityisjärjestelyt ja tilanteessa, jossa kaikkia tarvittavia erityisjärjestelyitä ei ole mahdollista toteuttaa, annetaan tietoa kouluista, joissa erityisjärjestelyt on toteutettu tai mahdollista toteuttaa. Kaikki esteettömät kulkureitit merkitään selkeillä opasteilla. Uusia rakennuksia ja peruskorjauksia tehtäessä esteettömyys otetaan huomioon. Viestintää kehitetään sellaiseen muotoon, joka saavuttaa kaikki vastaanottajat.

Toiminta syrjintä- ja häirintätapauksissa

EHKÄISEMINEN

Rajatorpan koulussa panostetaan erityisesti syrjinnän ja häirinnän ennaltaehkäisemiseen. Koulussa käytetään seuraavia toimenpiteitä osana ennaltaehkäisevää toimintaa:

- Oppilaiden kanssa määritellään yhdessä tärkeitä käsitteitä ja keskustellaan niiden merkityksistä jatkuvasti, monipuolisesti ja avoimesti.
- Otetaan huomioon oppilaiden näkemykset, ajatukset ja ideat erilaisiin tapoihin ehkäistä syrjintää ja häirintää sekä edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.
- Järjestetään työpajoja, projekteja, juhlia ja tapahtumia, joissa kantavana teemana on yhdenvertaisuus ja tasa-arvo (esimerkiksi Minna Canthin päivä ja sukupuolten välinen tasa-arvo; monikulttuurisuusviikko ja yhdenvertaisuus jne.)
- Koulutetaan henkilökuntaa ja tarjotaan erilaisia materiaaleja, ideoita sekä vinkkejä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi sekä häirinnän ja syrjinnän ehkäisemiseksi.
 - Koulutuspaketti:
http://www.yhdenvertaisuus.fi/hyvät_kaytannot/koulutusmateriaalit/aito-yhdenvertaisuus-koulussa/
 - Älä oleta; Normit nurin! –kirjanen:
<http://normit.fi/wp-content/uploads/2013/06/AlaOletaNormitnurin.pdf>
 - Maailmankoulun materiaali yhdenvertaisuuden käsittelyyn:
<http://www.maailmankoulu.fi/node/58>

PUUTTUMINEN

Jos koulussa havaitaan syrjintää tai häirintää, puututaan siihen seuraavien toimenpiteiden kautta:

- Ensisijaisena vastuuhenkilönä on aina aikuinen, esimerkiksi opettaja tai joku muu henkilökuntaan kuuluva.

- Selvitetään, onko kyseessä yksittäinen tapaus vai laajempi ilmiö. Jos kyseessä on yksittäinen tapaus, noudatetaan alla olevia toimenpiteitä, jos taas kyseessä on laajempi ilmiö, sovitaan yhteisesti siitä, miten toimitaan.
- Tilanteesta keskustellaan asianosaisten kanssa ja selvitetään tapahtumien kulku. Keskustelussa huolehditaan siitä, että jokainen tulee kuulluksi.
- Keskustellaan ja sovitaan seuraamuksista sekä tilanteen seurannasta. Sovitaan yhteisesti syrjinnän ja/tai häirinnän loppumisesta ja sovitaan, mitä tapahtuu, jos se sopimuksesta huolimatta jatkuu.
- Keskustelusta ilmoitetaan aina huoltajalle sekä vakavuusasteesta riippuen myös oppilashuoltohenkilöstölle. Jos huoltaja(t) niin toivoo, järjestetään uusi keskustelu, jossa myös huoltaja(t) on mukana.
- Suoritetaan sovitut seuraamuksiin liittyvät toimenpiteet.
- Seurataan tilannetta ja jos tilanne toistuu, kutsutaan paikalle tekijän (ja teon kohteen) huoltajat ja pohditaan yhdessä ratkaisuja tilanteeseen. Vakavammissa tilanteissa selvitetään, onko tarvetta ottaa yhteyttä lastensuojelun henkilöstöön ja/tai poliisiin.
- Oppilashuolto huolehtii siitä, että niin tekijä kuin teon kohde saavat tarvittavaa tukea.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskartoitusten toteuttaminen

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman on tarkoitus olla työkaluna ja apuna sen oppilaitoksen tasa-arvon- ja yhdenvertaisuuden toteutumisessa missä se on laadittu. Suunnitelman tarkoituksena on myös kuvata oppilaitoksessa vallitsevaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta. Tilanne kartoitetaan tasa-arvo-oppaasta löytyvän kysymyspatteriston avulla. Rajatorpan koulussa toteutetaan yhdenvertaisuuskartoitus Minna Canthin päivään liittyvällä tasa-arvoviikolla (TÄHÄN PVM!). Oppilaat vastaavat yhdenvertaisuuteen liittyviin kysymyksiin omalta osaltaan ja kysymykset muokataan kullekin luokka-asteelle sopiviksi. Yhdenvertaisuudesta ja siihen liittyvistä käsityksistä ja tilanteesta oppilas voi kertoa esimerkiksi vastaamalla monivalintakysymyksiin, kirjoittamalla tai piirtämällä ja opettajan tai kouluavustajaa avustuksella. Pääasia on, että saadaan ajantasainen kuva oppilaiden kokemuksista ja käsityksistä liittyen yhdenvertaisuuteen Rajatorpan koulussa. Myöhemmin toteutetaan samantyyppinen tasa-arvo-oppaan kysymyksiin pohjautuva kysely tasa-arvotilanteen kartoitusta varten. Tasa-arvokartoituksen tarkoituksena on selvittää oppilaiden kokemus koulun tasa-arvotilanteesta. Kartoitusten antamien tietojen perusteella voidaan

koostaa kuva Rajatorpan koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteesta oppilaiden näkökulmasta. Tämän ajantasaisen kuvan perusteella koulussa voidaan määritellä ja toteuttaa tarvittavat toimenpiteet tilanteen parantamiseksi ja puuttua sellaisiin tilanteisiin, jotka eivät ole tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslain mukaisia.

Kartoituksen ja sen tulosten mukaan mahdollisesti tehtävien toimenpiteiden ja muutosten vaikutuksia arvioidaan päivittämällä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa vuosittain. Tarkoituksena on, että suunnitelmaa käytetään koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön välineenä aktiivisesti.

LÄHTEET

Koulu vailla vertaa! Opas yhdenvertaisuuden suunnitteluun

http://www.rauhankasvatus.fi/wordpress/wp-content/uploads/2016/11/yhdenvertaisuus_opas_web.pdf

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141329>

Opetushallitus: Sukupuolietoinen opetus ja ohjaus – mitä se on?

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/toiminnallinen_tasa_arv_osuunnittelu_oppilaitoksissa/sukupuolietoinen_opetus

Opetushallitus, 2015: *Tasa-arvotyö on taitolaji, Opas sukupuolten tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa*

Opetushallitus: Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslain velvoitteet

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/toiminnallinen_tasa_arv_osuunnittelu_oppilaitoksissa/lain_velvoitteet

<https://www.tasa-arvo.fi/etusivu>

Yhdenvertaisuuslaki: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

www.yhdenvertaisuus.fi